Хмельницький національний університет

Академічна доброчесність

цінності, правила, процедури, відповідальність

2026

Наталія Карвацка, відділ забезпечення якості вищої освіти

Доброчесність

НАЗЯВО

необхідна морально-етична складова діяльності особи, яка визначає межу і спосіб її поведінки, що базується на принципах доброго відношення до громадян та чесності у способі власного життя, виконанні своїх обов’язків та розпорядженні державними ресурсами

Integrity - доброчесність / цілісність

Академічна доброчесність

Закон України «Про академічну доброчесність»

сукупність цінностей, принципів і заснованих на них правил, якими мають керуватися суб'єкти академічної діяльності під час провадження такої діяльності

Академічна доброчесність - одна з засад державної політики у сфері освіти та принципів освітньої діяльності

ст. 6 ЗУ «Про освіту»

Система та механізми забезпечення академічної доброчесності є складовою системи забезпечення якості в закладах освіти

ст. 41 ЗУ «Про освіту», ст. 16 ЗУ «Про вищу освіту», п. 12 Положення про організацію освітнього процесу у ХНУ

Кожний учасник освітнього процесу зобов'язаний у своїй діяльності дотримуватися цінностей, принципів і правил академічної доброчесності

ст. 42 ЗУ «Про освіту»

Цінності академічної доброчесності

Чесність
суб'єктів академічної діяльності перед собою та іншими особами.

Довіра
до результатів академічної діяльності інших осіб, зокрема до того, що ці результати здобуті чесно та з дотриманням правил і стандартів.

Повага
до честі і гідності своєї та інших членів академічної спільноти, цінування різноманіття думок, повага до прав інтелектуальної власності інших осіб.

Справедливість
у ставленні суб'єктів академічної діяльності один до одного, створення справедливих політик, неупереджене реагування на порушення, доброчесне оцінювання результатів.

Відповідальність
суб'єктів академічної діяльності перед собою, один перед одним і перед суспільством за результати своєї діяльності.

Стійкість
у доброчесному провадженні своєї діяльності незалежно від зовнішніх і внутрішніх спонукань та від наявності чи відсутності зовнішнього контролю.

Рішучість
у формуванні та утвердженні культури академічної доброчесності, сміливість у захисті академічної доброчесності.

Основні принципи академічної доброчесності

Пріоритетність
забезпечення дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти шляхом застосування відповідних методів навчання, виховання, стимулювання і заохочення.

Відкритість інформації
про правила академічної доброчесності, види порушень та відповідальність за них.

Нетерпимість
(нульова толерантність) до будь-яких проявів порушення академічної доброчесності.

Повага
до результатів академічної діяльності (авторства) іншої людини та непорушність прав інтелектуальної власності.

Уникнення конфлікту інтересів.

ст . 4 Закону України «Про академічну доброчесність»

Кодекс академічної доброчесності учасників освітнього процесу

Хмельницького національного університету

закріплює базові цінності та визначає основні принципи та правила академічної доброчесності в Хмельницькому національному університеті

- законність
- чесність та порядність
- довіра
- взаємна повага
- справедливість
- відповідальність
- прозорість і публічність
- стійкість
- рішучість
- нетерпимість (нульова толерантність) до порушень
- пріоритетність
- уникнення конфлікту інтересів

Академічна доброчесність

у педагогічній, науково-педагогічній, викладацькій діяльності

(ст. 5 ЗУ «Про АкД», Стаття 54. ЗУ «Про освіту»
Права та обов'язки педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників):

Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники, інші особи, які здійснюють викладацьку діяльність, зобов'язані дотримуватися таких правил:

- ставитися з повагою до здобувачів освіти та інших учасників освітнього процесу;
- грунтувати власну діяльність на надійних і достовірних даних, що базуються на результатах досліджень та відображають сучасний стан знань з відповідних питань;
- перевіряти надійність і достовірність інформації, що надається здобувачам освіти та іншим учасникам освітнього процесу;
- чітко окреслювати очікувані результати навчання, встановлювати зрозумілі вимоги до виконання навчальних завдань та мати прозору систему оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, яка базується на чітких оприлюднених критеріях;
- доброчесно оцінювати академічні твори та навчальні роботи здобувачів освіти, переконуватися у відсутності ознак порушення академічної доброчесності;
- власним прикладом сприяти формуванню у здобувачів освіти академічної доброчесності;
- стимулювати та заохочувати здобувачів освіти до дотримання академічної доброчесності;
- вчасно, неупереджено, невибірково реагувати на будь-які прояви порушення академічної доброчесності, припиняти такі порушення, застосовувати до здобувачів освіти заходи реагування на порушення академічної доброчесності у випадках і порядку, визначених цим Законом, спеціальними законами та/або внутрішніми актами.

Забороняється

доведення до здобувачів освіти завідомо неправдивої чи викривленої інформації, сфабрикованих чи сфальсифікованих даних, крім випадків, зумовлених навчальними та/або методичними цілями, зокрема з метою формування у здобувачів освіти критичного мислення, вміння критично сприймати та аналізувати інформацію.

Академічна доброчесність у науковій діяльності

(ст. 6 ЗУ «Про АкД»)

Суб'єкти наукової і науково-технічної діяльності зобов'язані дотримуватися таких правил:

1. дотримуватися цінностей, принципів і правил академічної доброчесності;
2. забезпечувати прозорість наукового дослідження (з урахуванням визначених законодавством обмежень) шляхом надання (зазначення, повідомлення тощо) достовірної (правдивої) інформації про первинні дані дослідження, використані/застосовані методи, методики, матеріали, обладнання тощо, порядок проведення і результати власних досліджень, джерела використаної інформації, власну дослідницьку діяльність;
3. аналізувати надійність і достовірність вихідної інформації та раніше отриманих наукових результатів, що використовуються для отримання нових наукових результатів;
4. формулювати або формувати висновки і рекомендації за результатами досліджень на основі належних доказів і фактів;
5. чітко виокремлювати і розмежовувати результати власної наукової діяльності та результати наукової діяльності інших осіб;
6. під час оприлюднення результатів досліджень нести відповідальність за їх достовірність і вплив на суспільство.

Академічна доброчесність під час створення та оприлюднення академічних творів

(ст. 8 ЗУ «Про АкД»)

1

Під час створення академічного твору автор повинен дотримуватися цінностей, принципів і правил академічної доброчесності.

Якщо в академічному творі використані результати інтелектуальної творчої діяльності іншої особи, про це має бути зазначено з посиланням на відповідне джерело інформації та/або автора.

Посилання має давати змогу виокремити внесок автора серед результатів інших осіб.

2

Академічний твір повинен містити достовірну інформацію та не має містити сфабрикованої чи сфальсифікованої автором інформації.

У разі наведення припущень чи недоведених тверджень про це має бути зазначено в академічному творі.

3

В оприлюдненому академічному творі зазначаються всі його автори.

4

У разі використання в академічному творі об'єкта, згенерованого штучним інтелектом, автор повинен повідомити про це із зазначенням методики генерування та/або посилання на відповідну програму чи її опис.

5

В оприлюдненому академічному творі, крім авторів, зазначаються й інші особи, які брали участь у роботі над ним (надання рекомендацій, консультування, редагування, оформлення, виконання експериментів, розрахунків, перекладу тощо), із зазначенням характеру внеску кожної з таких осіб.

Інформація про рецензента (рецензентів) може не оприлюднюватися відповідно до редакційної політики видавця.

6

У разі використання автором у новому академічному творі власних раніше опублікованих наукових результатів (частково або повністю) про це має бути обов'язково зазначено в цьому новому академічному творі.

7

Тексти прийнятих до захисту у закладі вищої освіти, науковій установі дисертацій, кваліфікаційних робіт, підписані кваліфікованим електронним підписом, оприлюднюються до їх захисту у машинозчитувальному форматі, на постійній основі, з наданням вільного доступу до них без проходження автентифікації та з дотриманням інших вимог, визначених законодавством, зокрема положенням про Національний репозитарій академічних текстів, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Академічна доброчесність

оцінювання, експертиза, конкурси

1 Оцінювання результатів академічної діяльності (ст. 9 ЗУ «Про АкД»)

Кожен має право на доброчесне оцінювання результатів його академічної діяльності.

Оцінюванню підлягають персональні (індивідуальні) результати діяльності особи або результати діяльності авторського колективу, що їх отримав.

2 Вимоги до оцінювання

- дотримання цінностей, принципів і правил академічної доброчесності;
- відповідність заздалегідь визначеним вимогам, процедурам і критеріям;
- застосування методів та інструментів, що забезпечують мету оцінювання;
- відсутність недозволеної допомоги та необґрунтованих переваг/перешкод (крім підтримки для осіб з особливими освітніми потребами);
- відсутність конфлікту інтересів або його врегулювання;
- відсутність упередженого ставлення або дискримінації.

3 Заборона

Забороняється оцінювати людину, її поведінку, зовнішній вигляд, одяг та інші ознаки, якщо вони не є об'єктом оцінювання відповідно до визначених вимог.

2 Академічна доброчесність в експертній діяльності (ст. 10 ЗУ «Про АкД»)

1 Дотримання принципів

Особи, які здійснюють експертну діяльність, зобов'язані дотримуватися цінностей, принципів і правил академічної доброчесності, визначених цим Законом та іншими актами.

2 Політики та процедури

Політики, заходи та процедури забезпечення академічної доброчесності в експертній діяльності визначаються законодавством та внутрішніми актами суб'єктів, що залучають осіб до експертної діяльності.

3 Обмеження щодо участі

Особа не може брати участь у процедурах і заходах зовнішнього забезпечення якості освіти щодо закладу освіти, наукової установи, в яких вона працювала чи здобувала освіту, протягом трьох років з дня звільнення або завершення навчання.

3 Академічна доброчесність під час організації і проведення конкурсів (ст. 11 ЗУ «Про АкД»)

1 Обов'язки організатора

Організатор конкурсу зобов'язаний:

- чітко визначати категорії осіб/суб'єктів, які можуть брати участь у конкурсі;
- створити рівні умови для всіх учасників на всіх етапах;
- визначити та оприлюднити чіткі правила проведення і забезпечити їх дотримання.

2 Вимоги до правил конкурсу

У правилах конкурсу визначаються вимоги щодо дотримання академічної доброчесності учасниками, членами журі та комісії, іншими залученими особами, а також заходи реагування на порушення.

3 Самостійність учасника

Учасник конкурсу повинен виконувати всі завдання самостійно, демонструвати результати виключно власної діяльності, крім випадків, якщо передбачена участь декількох осіб або внутрішнім актом дозволено допомогу.

Система забезпечення академічної доброчесності включає

1. Внутрішня політика щодо формування, забезпечення та популяризації академічної доброчесності
2. Вимоги до створення, оприлюднення, виконання та оцінювання академічних творів, навчальних робіт у частині забезпечення академічної доброчесності
3. Заходи, спрямовані на формування та утвердження культури академічної доброчесності
4. Порядок формування, повноваження та відповідальність уповноважених органів
5. Повноваження та відповідальність уповноважених осіб
6. Процедуру розгляду повідомлень про порушення академічної доброчесності

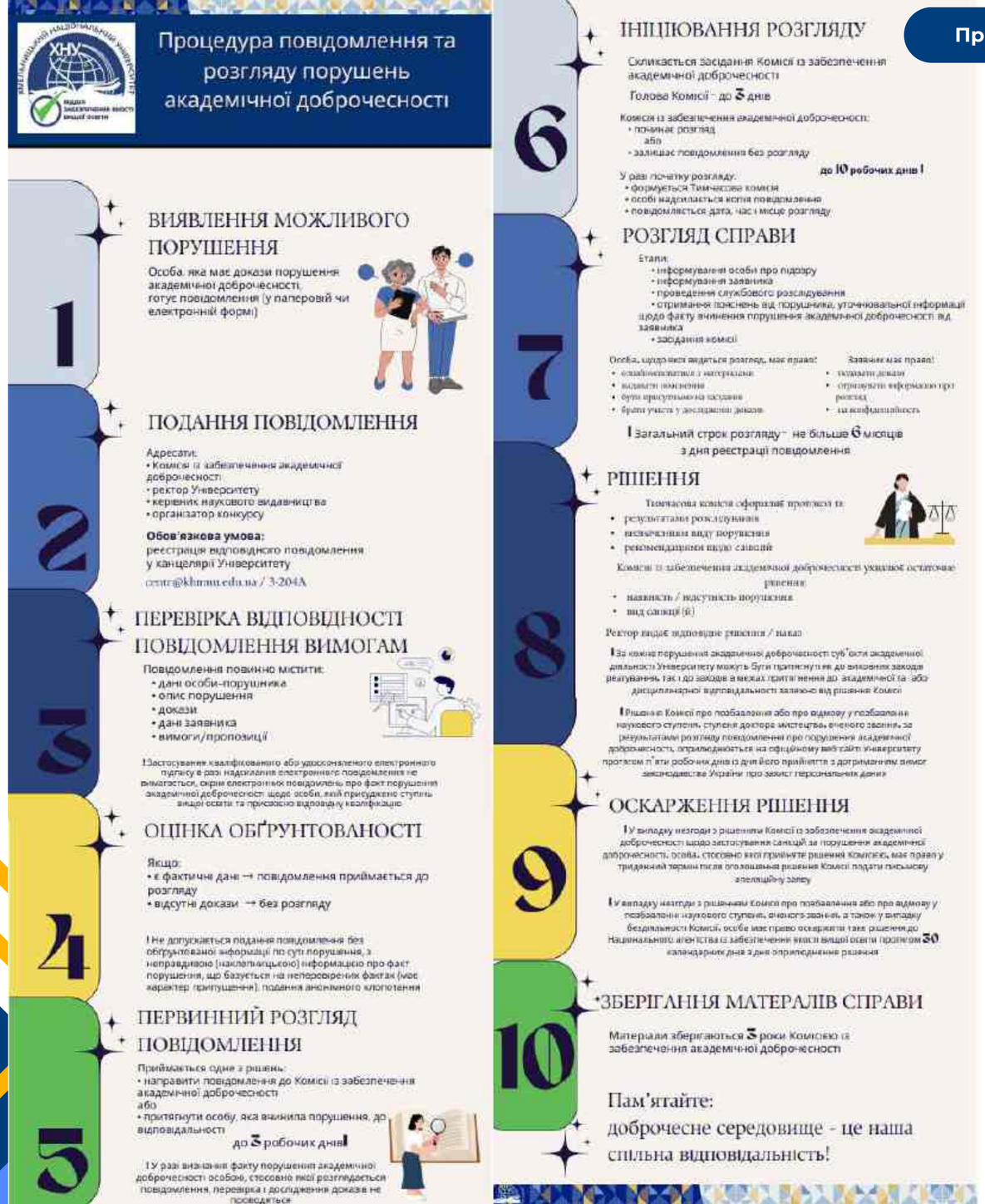
Комісія із забезпечення академічної доброчесності

Хмельницького національного університету

колегіальний орган, уповноважений розглядати повідомлення про порушення академічної доброчесності та/або застосовувати заходи щодо реагування (санкції) на порушення академічної доброчесності

Основні завдання Комісії

- забезпечення впровадження цінностей та принципів академічної доброчесності в освітньо-наукову діяльність Університету
- виконання наглядової та контролюючої функцій щодо дотримання академічної доброчесності всіма суб'єктами академічної діяльності Університету
- здійснення повноважень щодо виявлення, встановлення та розгляду фактів порушення академічної доброчесності і прийняття рішень про санкції, що можуть бути застосовані до осіб, які порушили академічну доброчесність
- розгляд скарг учасників освітнього процесу в апеляційному порядку щодо випадків незгоди з визначеною санкцією за порушення академічної доброчесності

Уповноважені особи, органи супроводу та контролю за дотриманням академічної доброчесності

Хмельницького національного університету

забезпечують популяризацію принципів академічної доброчесності, їх упровадження в освітньо-наукову діяльність Університету, виконують наглядову, контролюючу функції, попереджають, зупиняють спроби порушення академічної доброчесності, застосовують оперативні заходи реагування (впливу) на порушення академічної доброчесності; здійснюють моніторинг виконання прийнятих рішень

Порушення академічної доброчесності

1 **Порушенням академічної доброчесності** є дія чи бездіяльність суб'єкта академічної діяльності, передбачена Законом або спеціальними законами.

2 **Порушення академічної доброчесності характеризується однією чи кількома з таких ознак:**

1 Обман

свідоме (умисне) надання чи оприлюднення будь-якої неправдивої інформації про себе (інших осіб) чи про результати своєї (інших осіб) академічної діяльності.

2 Несправедливість

що виявляється у вчиненні однієї чи кількох таких дій:

- порушення принципу рівності, зокрема шляхом упередженого та/або дискримінаційного ставлення до іншого учасника освітнього процесу, вченого;
- упереджене оцінювання результатів академічної діяльності;
- застосування виду академічної відповідальності, що не відповідає змісту та рівню (значущості) вчиненого порушення академічної доброчесності;
- надання або отримання незаслуженої переваги.

3 Бездіяльність

неприйняття (несвоєчасне прийняття) рішень, невиконання (несвоєчасне виконання), свідоме порушення своїх обов'язків, визначених законодавством, внутрішніми актами.

4 Привласнення

результатів інтелектуальної діяльності іншої особи (інших осіб).

3 Суб'єкт академічної діяльності вважається таким, що допустив порушення академічної доброчесності, лише у разі встановлення **такого факту** відповідно до процедур, визначених цим Законом та/або внутрішнім актом, прийнятим відповідно до цього Закону (принцип презумпції академічної доброчесності).

Відповідальність

Основні види порушень академічної доброчесності

1. відчуження авторства
2. академічний плагіат
3. приписування авторства
4. самоплагіат
5. фабрикація
6. фальсифікація
7. недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом
8. недоброчесне оцінювання
9. несамостійне виконання завдання
10. недозволена допомога
11. академічний саботаж
12. схиляння до порушення академічної доброчесності
13. інституційні порушення академічної доброчесності

Санкції за порушення академічної доброчесності,
що застосовуються до педагогічного, науково-педагогічного, наукового працівника, вченого

1 Заходи у межах притягнення до академічної відповідальності:

- виключення зі складу вченої ради, інших колегіальних органів управління закладу освіти, наукової установи з позбавленням права бути членом відповідного органу на строк від одного до трьох років;
- позбавлення права участі в атестації здобувачів ступеня вищої освіти, наукового (освітньо-творчого) ступеня на строк від одного до трьох років;
- позбавлення права брати участь у конкурсах щодо отримання грантів, участі у програмах академічної мобільності на строк від одного до трьох років;
- позбавлення права бути науковим керівником, творчим керівником, науковим консультантом здобувачів вищої освіти (здобвачів ступеня доктора наук) на строк від одного до трьох років;
- позбавлення права бути керівником та/або відповідальним виконавцем наукових досліджень та/або наукових проєктів на строк від одного до трьох років;
- заборона претендувати на присвоєння педагогічного (вченого) звання на строк від одного до трьох років;
- виключення зі складу редакційної колегії наукового видання, заснованого закладом вищої освіти, науковою установою, з позбавленням права бути членом редакційної колегії (редакційних колегій) на строк від одного до трьох років;
- відрахування здобувача наукового ступеня;
- позбавлення ступеня вищої освіти та відповідної кваліфікації (кваліфікацій);
- позбавлення наукового ступеня;
- позбавлення вченого звання;
- позбавлення педагогічного звання;
- позбавлення кваліфікаційної категорії;
- позбавлення нагород, відзнак, почесних звань, присуджених (присвоєних) університетом;

2 Заходи у межах притягнення до дисциплінарної відповідальності:

- догана;
- звільнення.

Санкції за порушення академічної доброчесності, що застосовуються до здобувачів освіти

1 Виховні заходи реагування:

- відвідування тематичних занять (урок, лекція, курс, тренінг тощо) з академічної доброчесності та/або академічного письма;
- усне попередження про необхідність дотримання академічної доброчесності та можливе притягнення до академічної відповідальності;
- письмове попередження про необхідність дотримання академічної доброчесності та можливе притягнення до академічної відповідальності;
- повторне виконання завдання;
- повторне виконання окремого розділу (розділів) кваліфікаційної роботи;
- відмова в допуску до захисту кваліфікаційної роботи, дисертації інших досліджень;
- проведення додаткової перевірки інших робіт, автором яких є порушник.

2 Заходи в межах притягнення до академічної відповідальності:

- повторне проходження (виконання) відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- повторне проходження оцінювання (включаючи підсумкове оцінювання або атестацію);
- припинення участі здобувача вищої освіти у заході контролю (контрольна робота, іспит, підсумкова атестація тощо) та повторне проходження оцінювання (включаючи підсумкове оцінювання або атестацію);
- позбавлення права брати участь у конкурсах щодо отримання стипендій, грантів, участі у програмах академічної мобільності на строк від одного до трьох років;
- відрахування з числа осіб, які здобувають освіту за державним чи регіональним замовленням;
- позбавлення пільг, наданих університетом, на строк від одного до трьох років;
- позбавлення академічної стипендії на строк до одного навчального року;
- позбавлення права голосу у колегіальних органах управління Університету або обмеження права на участь у роботі таких органів на строк від одного до трьох років;
- виключення зі складу вченої ради з позбавленням права бути членом вченої ради на строк від одного до трьох років;
- відрахування здобувача вищої освіти (крім осіб з особливими освітніми потребами).

Види санкцій за порушення академічної доброчесності

Виховні заходи

- У разі встановлення факту приписування авторства в оприлюдненому академічному творі
- У разі встановлення факту самоплагіату
- За недобросчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом
- За несамостійне виконання завдання
- У разі встановлення факту надання недозволеної допомоги
- За вчинення академічного саботажу
- За схиляння до порушення академічної доброчесності здобувачем освіти - Письмове попередження (ст. 34)

Відкликання академічного твору

- У разі встановлення факту наявності академічного плагіату в оприлюдненому академічному творі (ст. 24)
- У разі встановлення факту приписування авторства в оприлюдненому академічному творі (ст. 25)
- У разі встановлення факту самоплагіату в науковій статті (ст. 26)
- Опублікований академічний твір, в якому виявлено факт порушення академічної доброчесності, відкликається видавцем у визначеному ним порядку з одночасним оприлюдненням причини відкликання (ст. 15)

Академічна відповідальність

- У разі встановлення факту відчуження авторства вчиненого здобувачем вищої освіти
- У разі встановлення факту наявності академічного плагіату
- У разі встановлення факту приписування авторства в оприлюдненому академічному творі
- У разі встановлення факту самоплагіату
- У разі встановлення факту фабрикації
- У разі встановлення факту фальсифікації
- У разі встановлення факту недобросчесного використання результатів, згенерованих штучним інтелектом
- У разі встановлення факту вчинення недобросчесного оцінювання
- У разі встановлення факту несамостійного виконання завдання
- У разі встановлення факту надання недозволеної допомоги
- У разі встановлення факту вчинення академічного саботажу
- У разі встановлення факту схиляння до порушення академічної доброчесності

Відрахування ЗдВО

1

Відчуження авторства кваліфікаційної роботи, вчинене здобувачем ВО

(ст. 23)

2

Академічний плагіат внаслідок відчуження авторства на кваліфікаційну роботу

(ст. 24)

3

Відчуження авторства, вчинене здобувачем наукового (освітньо-творчого) ступеня

(ст. 23)

4

Фабрикація, вчинена здобувачем наукового ступеня, здобувачем ВО

(ст. 27)

5

Фальсифікація, вчинена здобувачем наукового ступеня, здобувачем ВО

(ст. 28)

6

Порушення академічної доброчесності вступником (учасником конкурсу), виявлене після його зарахування до складу здобувачів освіти

(ст. 35)

7

Підстави для відрахування здобувача вищої освіти з Університету — порушення академічної доброчесності

(п. 10.1.1 Пол про організац осв процесу)

Аспіранти

Невиконання індивідуального навчального плану, зокрема порушення строків його виконання без поважних причин, передбачених законодавством, порушення умов договору або академічної доброчесності є підставою для ухвалення закладом рішення про відрахування аспіранта.

(3.4.17 Положення про підготовку здобувачів наукового ступеня доктора філософії і доктора наук у ХНУ)

Здобувачі ступеня доктора філософії поза аспірантурою

Невиконання індивідуального навчального плану, зокрема порушення строків його виконання без поважних причин, передбачених законодавством, порушення умов договору або академічної доброчесності є підставою для ухвалення Вченою радою університету рішення про відрахування здобувача ступеня доктора фі лософії поза аспірантурою із Університету.

(3.5.4 Положення про підготовку здобувачів наукового ступеня доктора філософії і доктора наук у ХНУ)

Докторанти

Невиконання індивідуального плану наукової роботи, зокрема порушення строків його виконання без поважних причин, порушення умов договору або порушення академічної доброчесності, є підставою для ухвалення Вченою радою університету рішення про відрахування докторанта.

(4.5 Положення про підготовку здобувачів наукового ступеня доктора

Відповідальність

Санкції за порушення академічної доброчесності, що застосовуються до педагогічного, науково-педагогічного, наукового працівника, вченого

Дисциплінарна відповідальність (звільнення або догана)

1. У разі встановлення факту наявності академічного плагіату в оприлюдненому академічному творі.
2. У разі встановлення факту приписування авторства в оприлюдненому академічному творі. До педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, здобувачів наукового ступеня, які не брали участі у створенні академічного твору, але зазначені серед його авторів (ст. 25).
3. За вчинення фабрикації педагогічним, науково-педагогічним, науковим працівником (ст. 27).
4. За вчинення фальсифікації педагогічним, науково-педагогічним, науковим працівником (ст. 28).
5. За вчинення недоброчесного оцінювання.
6. За схиляння до порушення академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками (ст. 34).
7. За вчинення порушення академічної доброчесності особою, яка бере участь у проведенні вступного випробування (конкурсу), зокрема є членом приймальної комісії, організаційного комітету, конкурсної комісії, журі тощо (ст. 35).

Звільнення

1. У разі встановлення факту відчуження авторства, вчиненого педагогічним, науково-педагогічним, науковим працівником університету (ст. 23).
2. У разі встановлення факту вчинення педагогічним, науково-педагогічним, науковим працівником закладу освіти, наукової установи, вченим академічного плагіату внаслідок відчуження авторства (ст. 24).
3. У разі встановлення факту схиляння особою, яка користується службовим становищем, автора академічного твору до приписування авторства собі чи іншій особі (ст. 25).